

КОЛКУ ВЛАДАТА ГИ ИСПОЛНИ СВОИТЕ ВЕТУВАЊА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО ВО ПРВИТЕ ДВЕ ГОДИНИ ОД МАНДАТОТ?

www.kompas.financethink.mk

Податоци за 2020-2024

Ветувања во областа на образованието

Анализа на политики и ветувања поврзани со образованието

Политики и ветувања поврзани со образованието (2024-2028)

ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИДНИНАТА

Зголемување на буџетските средства за образованието од 3.4% на 5% од бруто домашниот производ

Бриф за политиките бр. 83

Заклучно со септември 2026 година, од вкупно 38 следени мерки и ветувања во образованието, Владата целосно остварила 12, додека дополнителни 22 се движат во насока на исполнување.

3 мерки се оценети како неисполнети, а за 1 мерка нема доволно податоци. Иако формалната стапка на реализација е повисока во споредба со другите домени, клучните структурни реформи - особено во високото образование, науката и предучилишното образование - стагнираат поради недонесени закони.

ЦЕЛ

Целта на оваа анализа е квалитативно и квантитативно да се оцени степенот на реализација на Владините мерки и политички ветувања во секторот образование до средината на 2026 година - половина мандат (2024-2028) - врз основа на систематско следење на 38 конкретни, оперативни дефинирани мерки. Анализата е изработена согласно методологијата на платформата КОМПАС.

ПРОБЛЕМ

Образованието е јавна инвестиција која бара најмногу време за да ги покаже своите целосни ефекти

меѓу сите јавни политики - резултатите се гледаат по десетина години, но последиците од неисполнетите ветувања почнуваат да се чувствуваат многу побрзо, преку продолжен одлив на млади кадри, слаба конкурентност на пазарот на труд и стагнација на продуктивноста. Оттука, следењето на образовните ветувања има двојна вредност: дава увид во степенот на политичка одговорност на Владата, и истовремено служи како рано предупредување дали земјата се движи кон затворање на јазот со развиените образовни системи или, напротив, го продлабочува.

Наод на половина мандат (2024-2028) врз основа на 38 мапирани мерки и политички ветувања во образованието — јуни 2026

Образование

МЕТОДОЛОГИЈА И ПОДАТОЦИ

Анализата е заснована на прочистена листа на мапирани мерки, активности и индикатори од Владината програма 2024-2028 за секторот образование. Идентификувани се 38 конкретни мерки и цели распоредени во неколку тематски подрачја: буџет за образование, предучилишно образование, концепција и учебници за основно образование, средно стручно и дуално образование, СТЕМ, талентирани и надарени ученици, меѓународни постигања, развој на училишта, безбедна училишна средина, професионален и кариерен развој на наставен кадар, неформално образование, високо образование и наука, образовна инфраструктура,

образовна инклузија и студентски стандард.

За секоја мерка се собрани: (1) квантифицирано или операционализирано очекување според Владината програма и придружните стратешки планови на Министерството за образование и наука (МОН) за периодот 2025–2027; (2) остварено ниво според официјални извори (МОН, Биро за развој на образованието, Министерство за финансии, Државен завод за статистика, Еуростат); и (3) квалитативна оцена на статусот: ИСПОЛНЕТО / ВО НАСОКА / НЕИСПОЛНЕТО / НЕМА ПОДАТОЦИ. Мерките без доволно податоци не се исклучени, туку посебно се означени за да се покаже и степенот на институционална транспарентност.

Од аспект на видот на мапирани мерки, најголем дел се суштински, помал дел се техничко-

административни а најмалку се застапени инфраструктурните мерки.

Според потребното време за нивна целосна реализација, најголем дел од мерките (19) можат да се класифицираат како среднорочни (процеси кои се очекува да траат од 2-4 години и подразбираат континуиран ангажман во текот на целиот мандат), 11 како краткорочни (оперативни активности кои можат брзо да се реализираат) а 7 како долгорочни (мерки со одложено дејство кои зависат од макроекономски движења и промени и/или за кои се потребни повеќе години, како на пример зголемување на буџетот за образование како процент од БДП, подобрување на резултати на меѓународни тестирања, подобрување на рангирањето на универзитетите).

Вид на мерка	Број на мерки	Опис и карактеристики
Суштински (структурни, курикуларни, општествени)	16	Длабински реформи во наставата, законски и структурни промени кои го менуваат квалитетот и моделот на образование.
Технички (административни, аналитички, дигитални)	11	Подготвителни активности, анализа на состојби, мапирање, изработка на бази, дигитални алатки и тела.
Финансиски (стипендии, буџети, субвенции)	7	Мерки за алокација на директни парични средства, буџетски таргети и финансиски стимулации.
Инфраструктурни (капитални објекти, градење)	4	Градежни работи, реконструкции, соодветни просторни и спортски услови.

Она што е карактеристично за мерките од секторот образование е дека Министерството за образование и наука, во првата година од мандатот, адаптираше дел од политичките ветувања во насока на нивно усогласување со дотогашните политики, со цел обезбедување континуитет на политиките. Истовремено, МОН започна со спроведување на дополнителни мерки кои не се директно предвидени со Програмата на Владата, а претставуваат големи зафати (на пр. Процесот на оптимизација на училишната мрежа). Овие мерки не се опфатени со анализата. Истовремено, анализата не се однесува на проценка на квалитетот на политичките ветувања и нивната усогласеност со реалните потреби на образовниот систем, туку претставува следење на остварувањата, онака како што

се поставени во Програмата на Владата (2024-2028).

РЕЗУЛТАТИ

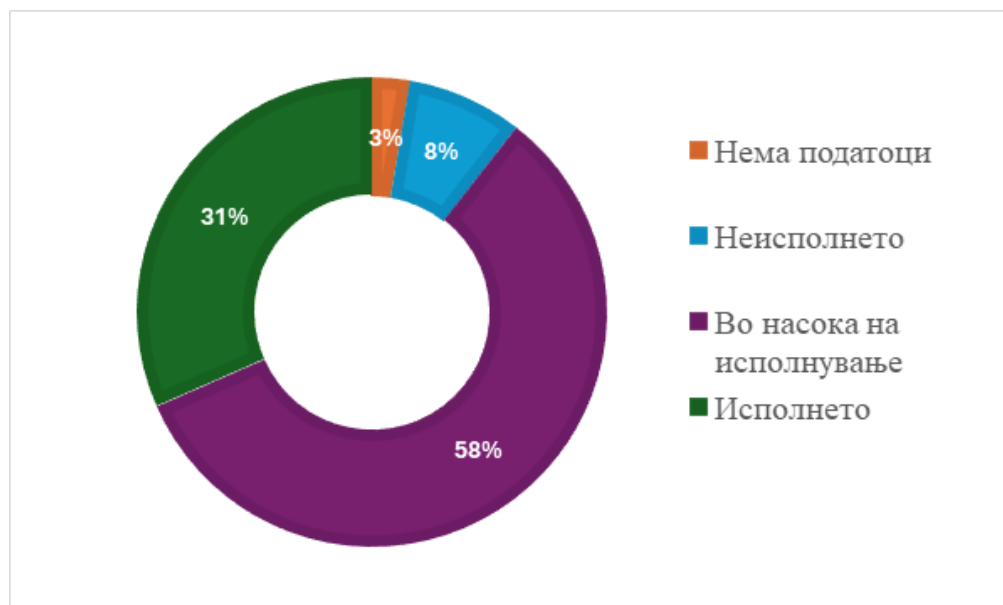
Агрегатна слика: речиси третина од мерките - целосно исполнети

До средината на 2026 година, 89% од следените мерки во образованието имаат позитивна траекторија - 31% се целосно исполнети и 58% во насока на исполнување (Графикон 1). Општата слика на постигнувања е позитивна, но, податоците треба да се толкуваат внимателно: голем дел од мерките оценети како „во насока на остварување“ се однесуваат на буџетски ставки што растат од година во година - релативно лесно остварливо во услови на номинален раст на вкупниот буџет. Истовремено, дел од мерките кои се проценети како остварени се однесуваат на краткорочни активности

кои се дел од одредена поголема реформска мерка, додека мерките што бараат посеопфатни системски или законски промени, особено во високото образование, во голема мера стојат во место.

Сепак, генералниот заклучок е дека Министерството за образование и наука се држи до реализација на мерките предвидени со Програмата, ги прилагодува на можностите и условите и постепено ги реализира краткорочните и среднорочните мерки, а вложува и средства за реализација на долгорочните мерки.

Графикон 1. Постигнатост на мерки од секторот-образование

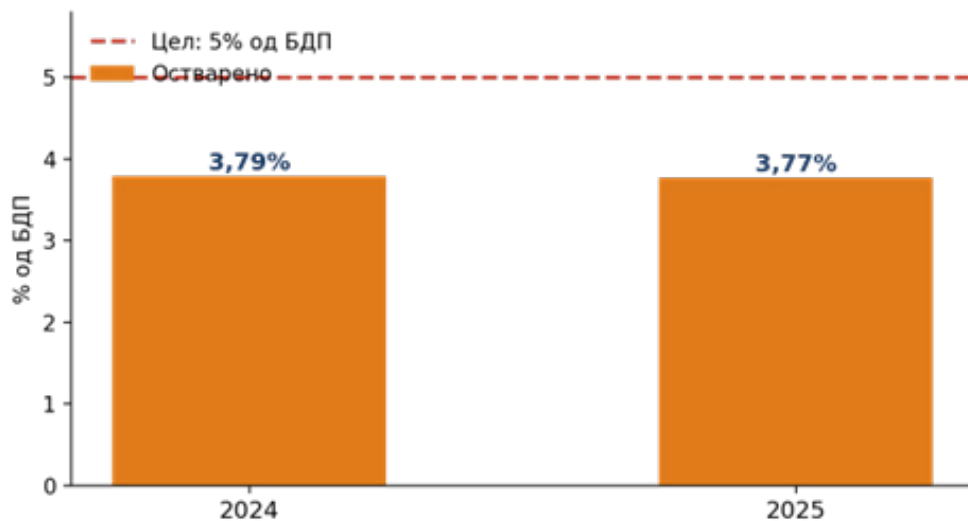
Извор: анализа врз основа на листа на мапирани мерки, активности и индикатори, септември 2026

1. БУЏЕТ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ: АПСЛУТЕН РАСТ, НО НОМИНАЛНА СТАГНАЦИЈА

Централното квантифицирано ветување — зголемување на буџетот за образование од 3,4% на 5% од БДП - не бележи реален напредок. Уделот на образованието во БДП пораснал на 3,79% во 2024, но во 2025 година е на ниво 3,77% од БДП, што е практично идентично ниво. Иако буџетот за образование во апсолутни износи расте од година во година (2026 е највисокиот досега), тој раст е целосно неутрализиран од паралелниот раст на БДП, така што учеството на образованието во вкупната економија останува непроменето.

Графикон 2. Буџет за образование као % од БДП

Извор: анализа врз основа на податоци од ДЗС (БДП) и Министерство за финансии (буџет за образование).

Зголемување на буџетските средства за образование од 3,4% на 5% од БДП

2024: 3,79% | 2025: 3,77% (стагнација) | Цел до 2028: 5,0%

ВО НАСОКА, НО СО СТАГНАЦИЈА ВО 2025

Со други зборови, образованието не станува поголем приоритет во распределбата на јавните средства - само расте заедно со економијата, во исти пропорции.

2. ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ: КОНЦЕПЦИЈА И УЧЕБНИЦИ МЕЃУ НАЈДОБРО РЕАЛИЗИРАНИТЕ МЕРКИ

Ревизијата на Концепцијата за основно образование, како и наставните планови и програми, стигна до финалната фаза - ревидираната Концепција, по спроведени јавни консултации, е објавена.

Паралелно, обезбедувањето учебници по новите наставни програми во 2026 година достигна целосна покриеност

на учениците во основното образование. Учебниците кои се изработуваат согласно Концепцијата за основно образование и наставните програми навремено се печатат и дистрибуираат до училиштата. Ова се двете најконзистентно спроведени мерки во секторот, поткрепени со јасна заложба и континуиран институционален фокус.

Сепак, она што останува како проблем детектиран од граѓаните е квалитетот на наставните материјали и учебниците, кој 60% од испитаниците го оцениле како низок или недоволен. (Што е клучно за подобрување на квалитетот на живот, 2025 г.) Следствено, обезбедувањето и континуираната проверка на квалитетот на наставните материјали би требало да биде во фокусот на институциите следниот период.

Ревизија на Концепцијата за основно образование

Објавена ревидирана Концепција по јавни консултации

ИСПОЛНЕТО

Учебник за секој ученик по секој предмет

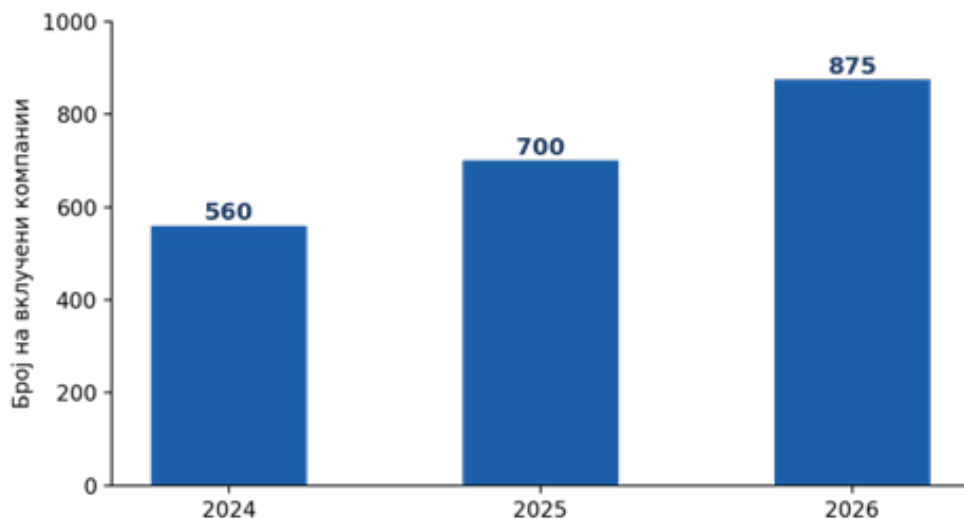
100% покриеност со учебници по новите наставни програми во основното и средното гимназиско образование

ИСПОЛНЕТО

3. СРЕДНО СТРУЧНО И ДУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ: НАЈДИНАМИЧНАТА МЕРКА ВО СЕКТОРОТ

Вклученоста на приватниот сектор во учењето преку работа (практична настава, феријална пракса, дуални паралелки) бележи раст што ги надминува очекувањата: од 560 компании во 2024, преку 700 во 2025, до 875 компании вклучени во 2026 година, поддржани од 7 регионални центри. Ова е една од ретките мерки во целиот образовен сектор каде остварувањето континуирано ги надминува претходно достигнатото ниво, што укажува на реална институционална и деловна поддршка за концептот на дуално образование.

Графикон 3. Број на компании вклучени во учење преку работа

Извор: Министерство за образование и наука, Годишни извештаи

4. ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАНИЕ: БУЏЕТОТ РЕЧИСИ УДВОЕН ЗА ДВЕ ГОДИНИ

Поддршката за учениците со попреченост и учениците од ранливи категории е меѓу најсилно финансиски поткрепените политики - буџетот за инклузивно образование е зголемен од 520 милиони денари во 2024 на 926,5 милиони денари во 2026 година. Бројот на образовни асистенти е зголемен од 1.015 на 1.478, а средните училишта за деца со попреченост започнаа трансформација во ресурсни центри. Овие финансиски импликации се очекувани со оглед на воведувањето на инклузивно образование со Законот за

основно образование од 2019 година и промените во Законот за средно образование од 2025 година. Буџетот предвиден за образовна инклузија се очекува да расте и во следниот период, со систематското вклучување на поголем број на ученици со попреченост во редовните училишта.

Имајќи ја предвид зголемената вклученост на ученици со ПОП во образовниот процес, фокусот треба да се стави на квалитетот на образовната инклузија, која треба да биде во интерес на сите ученици.

Бројот на стипендирани ученици Роми, исто така, расте - од 934 доделени во 2024 на 1.122 во 2025 година, при план од 1.200 годишно. Бројот на образовни медијатори е зголемен од 47 во 2024 на 65 во 2025 година.

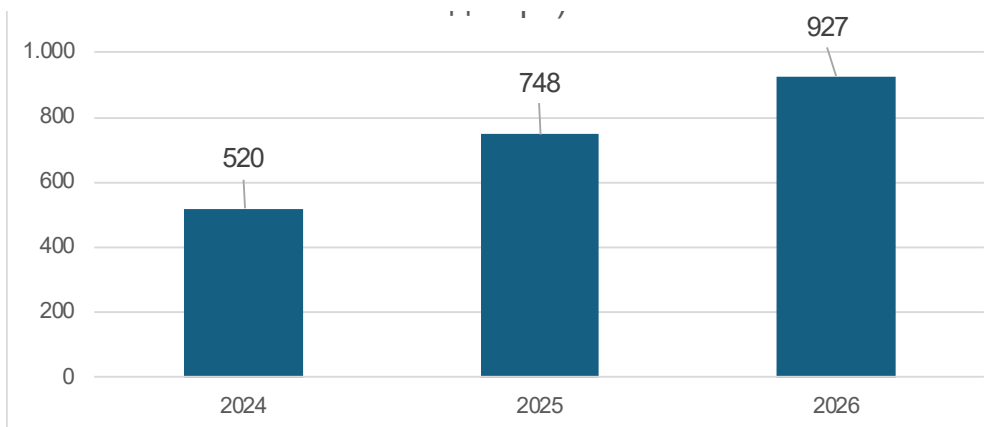
Сите индикатори укажуваат дека мерките кои се однесуваат на образовната инклузија се планираат и имплементираат конзистентно и постепено, со првични интервенции во закон и навремени буџетски прилагодувања кои овозможуваат спроведување на законот.

Вклучување компании во учење преку работа / дуално образование

2024: 560 компании, 5 центри | 2025: 700 компании, 7 центри | 2026: 875 компании, 7 центри

ИСПОЛНЕТО

Графикон 4. Буџет за инклузивно образование (во мил. денари)

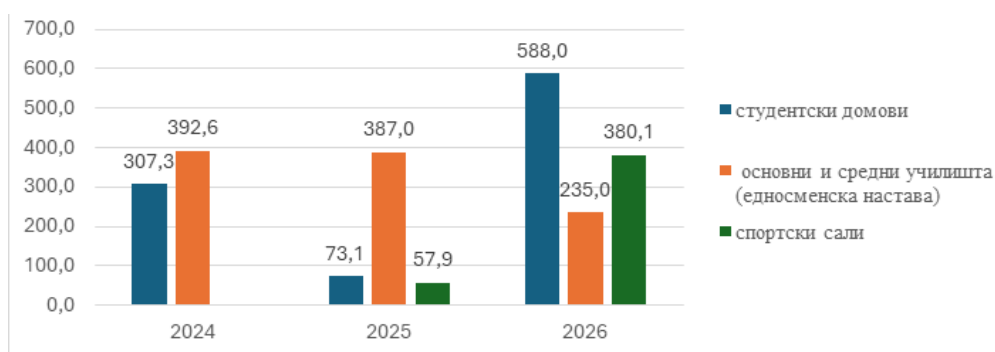
Извор: Инклузивно образование-Министерство за финансии, консолидиран буџет на РСМ.

5. ОБРАЗОВНА ИНФРАСТРУКТУРА: НАПРЕДОК КАЈ СПОРТСКИТЕ САЛИ, ЗАБАВУВАЊЕ КАЈ ОПРЕМУВАЊЕТО НА УЧИЛИШТА ЗА ЕДНОСМЕНСКАТА НАСТАВА

Мапирањето на инфраструктурните состојби во сите воспитно-образовни институции е целосно завршено. Буџетот за реновирање на студентските домови расте најмногу - од 30,7 милиони денари во 2024 на 73,1 милиони во 2025 и 588,0 милиони предвидени за 2026 година.

Наспроти тоа, буџетот наменет за инфраструктурни услови за едносменска настава опаѓа: од 392,6 милиони денари во 2024, преку 387 милиони во 2025, на 235 милиони денари планирани за 2026 година. Согласно Стратегијата за образование 2026-2032 (МОН, 2026) се очекува до 2028 година 50% и до 2032 година 60% од основните училишта да работат во една смена (во споредба со 40% од училиштата во 2025 г.). Со оглед на паралелниот процес на оптимизација на училишната мрежа, целта би можела да се постигне доколку инфраструктурните инвестиции во оваа мерка не го изгубат интензитетот.

Графикон 5. Буџет за инфраструктурни проекти (во мил. денари)

Извор: Министерство за финансии, консолидиран буџет на РСМ.

6. ПРОФЕСИОНАЛЕН И КАРИЕРЕН РАЗВОЈ НА НАСТАВНИЦИТЕ

Оваа тематска област опфаќа две поврзани, но одделно следени мерки: (1) кариерното напредување на наставниците и стручните соработници во професионални звања (ментор/советник) и (2) континуираниот професионален развој преку обуки. Иако бројките не покажуваат постојан раст, исполнетоста на мерките е проценета дека е „во насока“, имајќи предвид дека континуитетот се одржува и нема прекин во реализацијата.

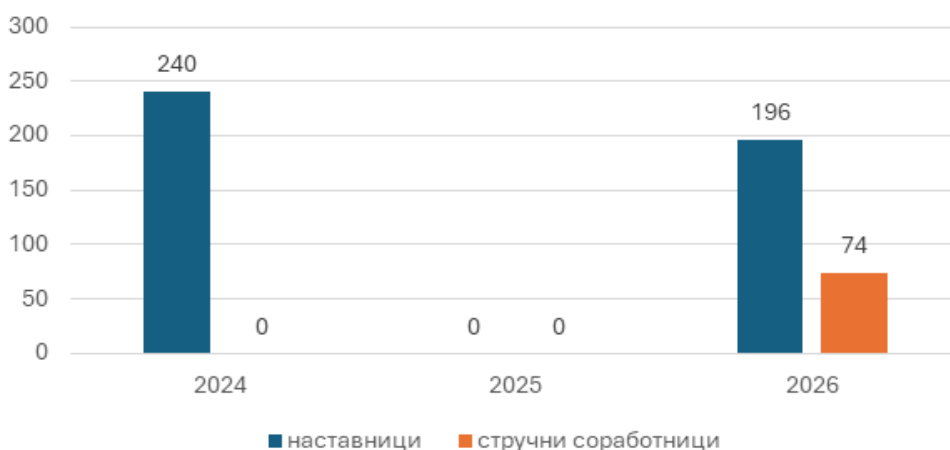
6.1. Кариерно напредување во звање (ментор/советник)

Мерката предвидува континуирано кариерно напредување на наставниците и стручните соработници согласно системот за кариерен развој, првично формулирана како дополнително вреднување на постдипломски и докторски студии, а подоцна, со Стратешкиот план на МОН 2025-2027 - ревидирана кон континуирано напредување во звања.

Во 2024 година 240 наставници напредувале во звање и станале наставници-ментори. Во 2025 година е објавен нов конкурс за напредување, кој е завршен во 2025 година, но поради комплексноста на изборот кој подразбира детално оценување на поднесената документација од апликантите и следење и оценување на практично

реализирана активност, изборот е направен во 2026 година, кога 118 наставници и 57 стручни соработници од основните училишта и 78 наставници и 17 стручни соработници од средните училишта напредувале во звање. Податоците по години покажуваат дека континуитетот на мерката се одржува, согласно законските можности. Во 2026 година за прав пат се спроведува изборот на ментори во средните училишта, со што системот за кариерен развој покажува конзистентност низ образовниот систем.

Графикон 6. Број на наставници и стручни соработници кои напредувале во звање

Извор: Министерство за образование и наука, Објавени резултати од ранг-листи

Континуирано кариерно напредување на наставници и стручни соработници во звање (ментор/советник)

2024: 240 наставници, 0 стручни соработници

2025: 0 наставници, 0 стручни соработници (конкурс завршен, избор направен во 2026)

2026: 118 наставници, 57 стручни соработници од основни училишта, 78 наставници и 17 стручни соработници од средни училишта

ВО НАСОКА

При толкувањето на податоците треба да се има предвид дека законот не подразбира спроведување на избор во текот на секоја година бидејќи за да се напредува од звање наставник-ментор во наставник-советник треба да поминат најмалку две години.

6.2. Професионален развој преку обуки – напредок, но недостаток на континуитет

Втората мерка се однесува на отворање Центар за обука и развој на наставниците и стручните соработници, која со Стратешкиот

план на МОН за 2025–2027 година е преформулирана како континуирано зголемување на бројот на обучени кадри.

Податоците, од Годишните извештаи на МОН, кои се однесуваат на бројот на обучени наставници, покажуваат дека во 2024 година со обуки биле опфатени 15.985 наставници и 874 стручни соработници, додека во 2025 година бројот нагло паднал на само 840 обучени наставници.

Резултатот се должи на обуките реализирани во 2024 г. преку Проектот за унапредување на основното образование (ПУОО), преку кој сите наставници од основните училишта беа должни да посетуваат обуки понудени во Каталогот за обуки објавен од страна на Бирото за развој на образованието.

Следствено, не е реално да се очекува повторување или надминување на оваа бројка во следната година имајќи предвид дека согласно Законот за наставници и стручни соработници, наставниците се обврзани да посветат најмалку 60 часа на обуки во текот на три учебни години, од кои најмалку 40 часови треба да вклучуваат учество на акредитирани програми за обука.

Во 2025 година се реализирани мал број на обуки, но во 2026 година обуките кои се нудат преку ПУОО се повторно актуелни, со фокус на зајакнување на компетенциите

на наставниците ментори и унапредување на наставата за читање со разбирање, со што бројот повторно се очекува да се зголеми. Сепак, треба да се има предвид дека системот на професионален развој треба да биде постабилен и да не зависи од „финансиски инјекции“ од Светска Банка или други донатори, туку континуирано ќе се планира буџет за професионален развој на кадарот како дел од буџетот на МОН.

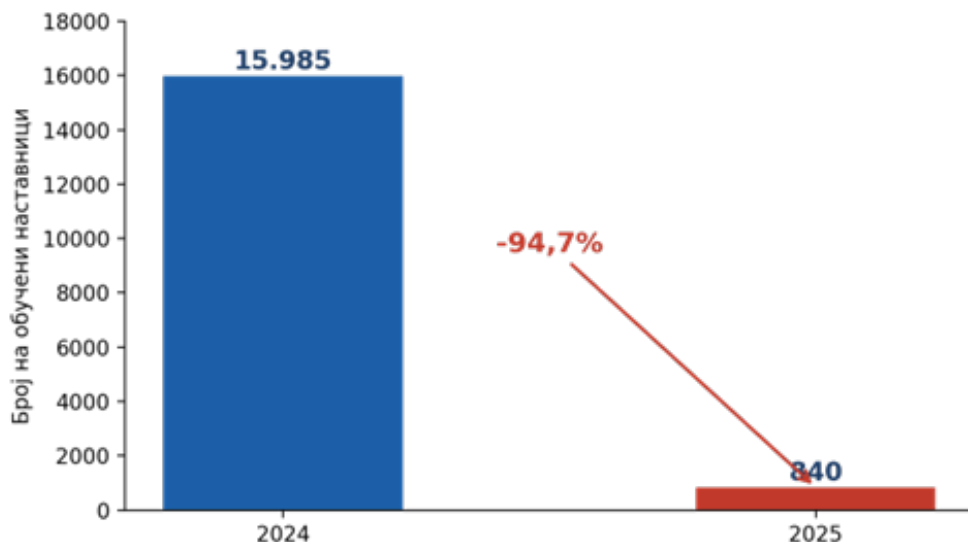
Со оглед дека квалитетот на наставата - и во крајна линија резултатите на учениците на меѓународни тестирања како PISA е директно поврзан со континуираната обука на наставниците, реализацијата на овој индикатор заслужува посебно внимание во наредниот период.

7. НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Мерката за унапредување на неформалното образование се следи преку два поврзани индикатори - должината на процедурата за верификација на програми и бројот на верификувани програми. Во 2024 година постапката за верификација траела 6 месеци, при што биле верификувани 53 програми.

За 2025 година не се достапни податоците ниту за времетраењето на постапката, ниту за бројот на нови верификувани програми, и покрај тоа што во меѓувреме

Графикон 7. Број на обучени наставници и стручни соработници

Извор: Министерство за образование и наука, Годишни извештаи

Зголемен број обучени наставници и стручни соработници

2024: 15.985 наставници, 874 стручни соработници (таргет ниво 4 — остварено)

2025: 840 наставници

ВО НАСОКА

се донесени измени во Законот за образование на возрасните и придружните подзаконски акти, наменети токму да ја поедностават и забрзаат постапката.

Најновите податоци за 2026 година, сепак, покажуваат дека тие законски измени во меѓувреме дале конкретни резултати: постапката за верификација е скратена на 1 месец а бројот на верификувани/акредитирани програми пораснал на 70. Следните чекори при следење на овој индикатор би требало да вклучат и квалитативни индикатори кои би се однесувале на квалитетот на верификуваните програми е ефектите од истите.

8. ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ: БУЏЕТОТ РАСТЕ, НО РЕФОРМИТЕ ЧЕКААТ НА ЗАКОН

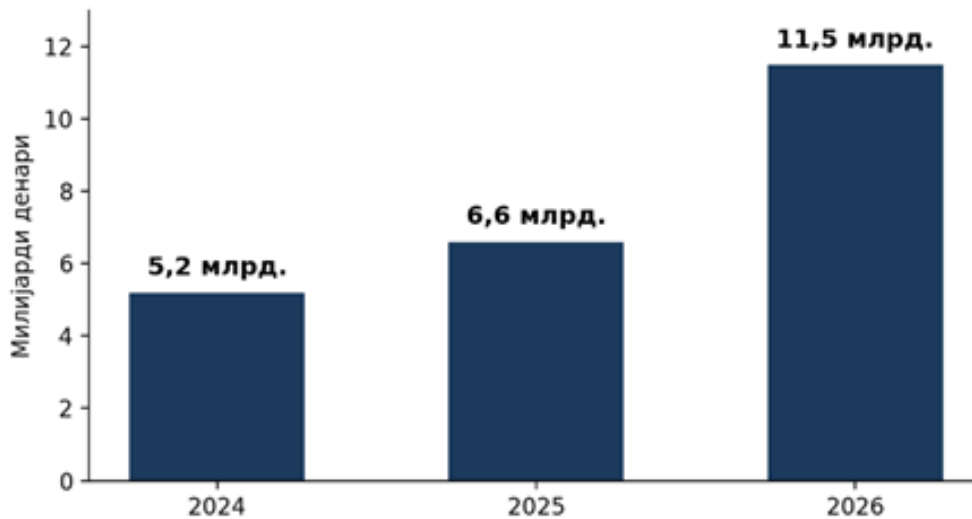
Буџетот наменет за високо образование е зголемен од 5,2 милијарди денари во 2024 на 11,5 милијарди денари во 2026 година - повеќе од двојно зголемување за две години. Формирано е и Национално координативно тело за реформи во високото образование, науката, истражувањето и развојот, со учество на универзитетите, МАНУ, МОН, бизнис-заедницата и граѓанскиот сектор.

Меѓутоа, новите закони за високо образование сè уште не се донесени, а овој законодавен вакуум директно го блокира најголемиот дел од клучните структурни реформи во високото образование.

Меѓу мерките што чекаат на законска рамка се: задолжителна практична работа на студентите во компании

(сè уште нема предвиден буџет ниту реализација), програмите за двојни дипломи (Агенцијата за акредитација во високото образование нема акредитирано ниту една ваква програма во изминатите две години), и целосната дигитализација на високото образование (HEMIS), каде досега се направени само првите законски измени.

Графикон 8. Буџет за високо образование

Извор: Буџет на Министерство за образование и наука.

Зголемување на буџетот за високо образование

2024: 5,2 млрд. ден. |
2025: 6,6 млрд. |
2026: 11,5 млрд. ден.

ВО НАСОКА

Задолжителна практична работа на студентите

Предвидени законски измени, но сè уште нема буџет ниту реализација

ВО НАСОКА

Национално координативно тело за високо образование

Формирано, со учество на универзитети, МАНУ, МОН, бизнис-сектор и граѓанско општество

ИСПОЛНЕТО

Програми за двојни дипломи

Нема ниту една акредитирана програма во последните две години

НЕИСПОЛНЕТО

9. НАУКА И ИСТРАЖУВАЊЕ: НОМИНАЛЕН РАСТ, НО ДАЛЕКУ ОД ЦЕЛТА ОД 1% ОД БДП

Буџетот за научноистражувачка дејност номинално расте - од 380 милиони денари во 2024 година на 680 милиони денари во 2025 година, и планирани околу 1,37 милијарди денари за 2026 година, речиси двојно повеќе од претходната година. Сепак, вкупните трошоци за истражување и развој остануваат на само околу 0,37% од БДП (од достапните податоци за 2024 година според методологијата на Еуростат), далеку под целта од 1% предвидена во Владината програма. Направени се и одредени чекори кон стимулирање на научните трудови со фактор на влијание, а во 2025 година универзитетите добија пристап до електронски бази на научни списанија.

Сепак, иако засилено се вложува во научни истражувања, потребно е време за да се утврди дали оваа мерка ќе резултирала со подобро рангирање на македонските универзитети.

10. НЕРЕАЛИЗИРАНИ МЕРКИ: ПРЕДУЧИЛИШНО ОБРАЗОВАНИЕ И СТЕМ

Двете целосно неисполнети мерки во секторот образование се однесуваат на структурни промени што бараат законска интервенција.

Ветувањето предучилишното образование да стане потсистем на образовниот систем е

целосно нереализирано — сè уште не се покренати измени во Законот за основно образование со кои градинките треба да преминат под образовниот потсистем, иако новата Стратегија за развој на образованието 2026–2032 предвидува мерки во насока на унапредување на предучилишното образование, зголемување на опфатот, инклузивноста и квалитетот.

Пилотирањето на концептот СТЕМ во основните и средните училишта, исто така, останува без забележани конкретни системски активности. Мерката не се споменува во годишните извештаи на МОН, а не е ниту дел од Стратегијата за образование 2026-2032.

Дополнително, за една од мерките - модернизацијата на студиските програми, не постојат официјални информации а Агенцијата за квалитет во високото образование не даде конкретни податоци за модернизирани програми.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕПОРАКИ

Анализата покажува дека образованието е областа со највисок степен на реализација на Владините ветувања во споредба со преостанатите области (социо-економски политики, млади, здравство) - речиси 90% од мерките имаат позитивна траекторија, Ова е особено видливо кај базичното (основно и средно) образование, каде инфраструктурата, инклузијата и дуалното образование покажуваат солидна и конзи-

Предучилишно образование како потсистем на образованието

Нема измени во Законот за основно образование

НЕИСПОЛНЕТО

Пилотирање на концептот СТЕМ

Нема забележани конкретни системски активности

НЕИСПОЛНЕТО

стентна динамика, поткрепена со функционална законска рамка, јасни мерливи индикатори и континуиран буџетски раст.

Од друга страна, реформите во високото образование и науката се во застој токму поради отсуство на клучната законска рамка. Донесувањето на новите закони за високо образование е предуслов без кој финансиските инјекции - зголемениот буџет за студентски домови, оброк и стипендии - ќе останат козметички подобрувања, без суштинска модернизација на студиите, праксата и меѓународната конкурентност на високото образование. Слично, ветувањата за предучилишното образование и СТЕМ покажуваат дека структурните реформи што бараат законодавна интервенција систематски заостануваат зад мерките што се спроведуваат преку буџетски трансфери.

Воедно, агрегатната слика од околу 90% позитивна траекторија треба да се толкува со резерва од три клучни причини:

1. Номинална стагнација на буџетот за образование како % од БДП: Најсимболичното финансиско ветување - зголемувањето од 3,4% на 5%

од БДП - всушност стагнира. Уделот останува заглавен на 3,79% (2024) и 3,77% (2025), бидејќи номиналниот раст на буџетот само го следи растот на економијата, без образованието реално да добива поголем приоритет во распределбата на јавните средства.

2. Систематско заостанување на структурните реформи:

Дел од мерките што бараат законски промени и суштинска трансформација се во застој. Законите за високо образование сè уште не се донесени, со што се ограничени одредени дополнителни мерки во високото образование како на пример задолжителната студентска пракса, програмите за двојни дипломи и дигитализацијата (HEMIS).

3. Отсуство на одржливост во професионалниот развој:

Иако во 2024 година е постигнат масовен опфат на обучени наставници, во 2025 година бројката доживува драстичен пад од над 94%, што ја покажува системската нестабилност и зависноста од проектно финансирање наместо трајна буџетска поддршка.

ПРЕПОРАКИ

1. Донесувањето на новите закони за високо образование и наука е предуслов без кој дел од реформите во високото образование и научноистражувачката дејност не можат да се придвижат. Сепак, Владата и МОН не треба да избрзуваат со донесување на новите овие закони без

земање предвид на сугестиите упатени од универзитетските сенати, студентските организации и стручната јавност. Критиките кои се однесуваат на загрозувањето на универзитетската автономија, претераната административна бирократизација, несоодветните критериуми за избор во звања и неефикасните модели за финансирање мора да се разрешат преку консолидиран текст пред законодавната процедура.

2. Законско заокружување на предучилишното образование како образовен потсистем: Владата и МОН треба да ги покренат измените во Законот за основно образование со кои градинките формално ќе се интегрираат во образовниот потсистем и ќе се овозможи поедноставна имплементација на мерките предвидени во Стратегијата за развој на образованието 2026–2032.

3. Одржување континуитет во процесот на професионален развој на училишниот кадар: Финансирањето на континуираните обуки на наставниот кадар да се обезбеди директно од редовниот буџет на МОН, преку посебна буџетска ставка наменета за професионален развој на наставниците, надминувајќи ја зависноста од еднократни проектни буџети.

4. Целни обуки за наставниците за настава согласно методологијата на меѓународните тестирања: Развој на специјализирани модули за обука на сите наставници по мајчин јазик, математика и природни науки, ориентирани кон користење на отворени прашања, задачи што бараат анализа, проценка на аргументи и контекстуално решавање проблеми во секојдневната настава. Оваа мерка, на долг рок, би требало треба да придонесе и кон подобрување на постигањата на учениците на меѓународните тестирања.

5. Зголемување на инвестициите во научноистражувачка дејност преку интензивирање на мерките за достигнување на целта од 1% од БДП за истражување и развој, со цел подобрување на иновациските капацитети и меѓународното рангирање на македонските универзитети.

6. Подобрување на институционалната транспарентност и покриеност со податоци: Иако голем дел од мерките предвидени со програмата се следат и известуваат преку годишните извештаи на МОН, се забележува неусогласеност во начинот на известување и прецизноста на податоците во различни години. На тој начин се оневозможува континуирано следење на мерките и користење на годишните извештаи како релевантен извор на информации.

Проектот „Премостување на јазот помеѓу политичките ветувања и остварувања во четири развојни области“ е поддржан од Владата на Швајцарија преку Цивика мобилитас.

Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Македонски центар за граѓанско образование и на ниту еден начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на владата на Швајцарија, Цивика мобилитас, или организациите што ја спроведуваат.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

MACEDONIAN
CIVIC
EDUCATION
CENTER

МЛАДИНСКИ
ОБРАЗОВЕН
ФОРУМ
YOUTH
EDUCATIONAL
FORUM

